



بررسی ابعاد حقوق مالکیت و مسئولیت در خدمات
جمع‌آوری و آستانه تبدیل کالاها به پسماند از نقطه نظر

شرع اسلام، قانون اساسی ایران

و نگاهی به قوانین کشتی‌ورهای توسعه‌یافته

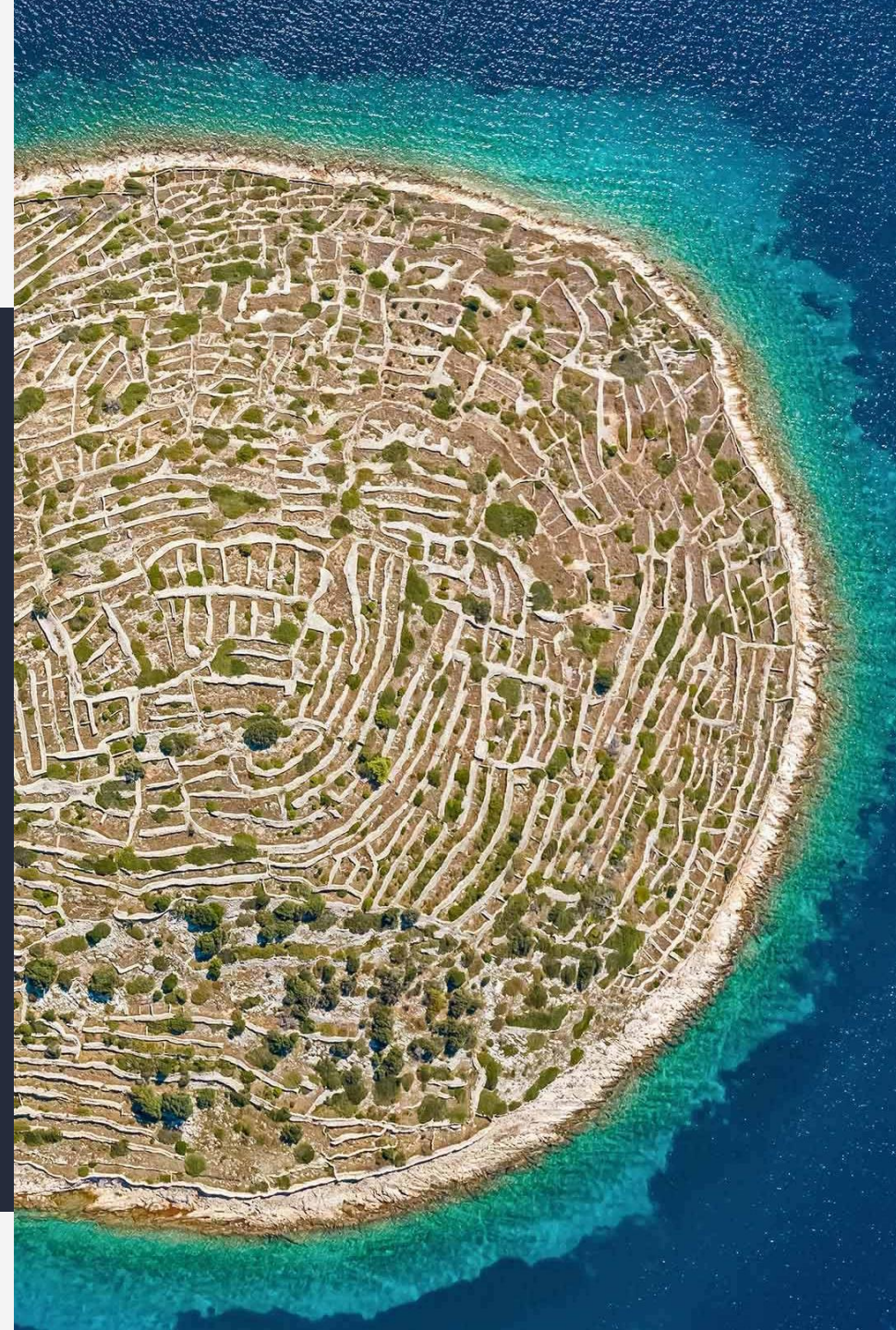
مقدمه

موضوع مالکیت پسماندها یا به عبارت دیگر آستانه‌ی تبدیل کالاهای مرجوعی، دست‌دوم، مصرف‌شده، معیوب و ضایعات به پسماند یا زباله به یکی از موضوعات چالش‌برانگیز در زیست‌بوم مدیریت پسماند کشور بدل شده‌است. بر همین اساس تحلیلی از شرایط کنونی در کشور در کنار نگاهی به تجربه‌ی کشورهای دیگر در تعریف مالکیت پسماندها و مسئولیت مدیریت آنها می‌تواند در برون‌رفت از این چالش کارساز باشد.



آنچه پیرامون آن به گفتگو خواهیم نشست

- مالکیت و مسئولیت در شرع مبین اسلام چگونه تبیین و تعریف شده است.
- حقوق مالکیت در قانون اساسی ایران چگونه تبیین و تعریف شده است.
- تعریف پسماند در ایران چیست و نسبت آن با حقوق مالکیت چگونه است.
- تعریف پسماند در اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا چیست.
- نگاهی به شرع مبین اسلام، قانون اساسی ایران و قوانین کشورهای توسعه یافته چه آموزه‌هایی در خصوص تعریف پسماندها و حقوق مالکیت آنها ارائه می‌دهند.



قاعده تسلیط در اصطلاح فقهی عبارت است از تسلط و اختیار مالک برای هرگونه تصرف در اموال خویش. فقهای مسلمان این قاعده را از کلام رسول مکرم اسلام (ص) در احادیث نبوی «**انَّ النَّاسَ مَسْلُطُونَ عَلٰی اَمْوَالِهِمْ**» (همانا افراد صاحب اموال خود هستند)، «**حُرْمَةُ مَالِ الْمُسْلِمِ كَحُرْمَةِ دَمِهِ**» (احترام و حرمت مال مسلمان به اندازه‌ی خون اوست) و «**لَا يَحِلُّ مَالُ امْرَأٍ مُسْلِمٍ اِلَّا مِنْ طَيِّبِ نَفْسِهِ**» (تصرف در مال افراد جز از طریق جلب رضایت ایشان حلال نیست) استخراج نموده و به مقتضای آن عمل کرده‌اند.

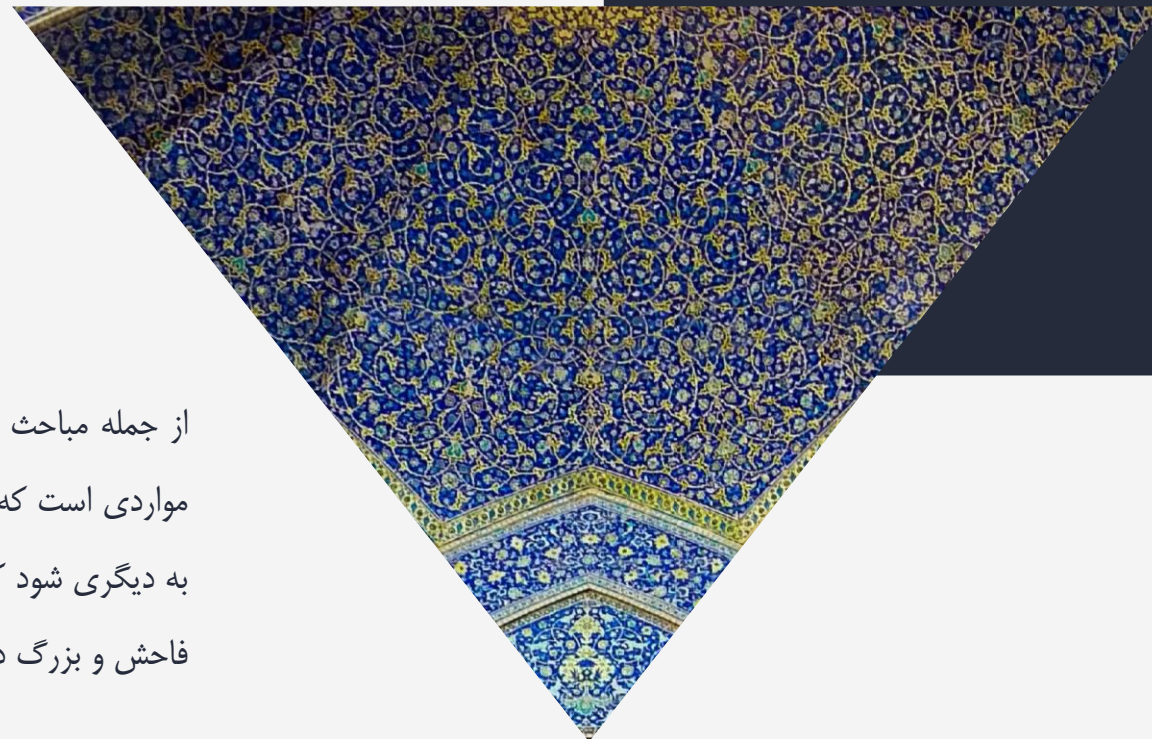


حقوق مالکیت در شرع میین اسلام

نسبت قواعد تسلیط و لاضرر

از جمله مباحث مهم درباره قاعده تسلیط، چگونگی رفع تعارض آن با قاعده لاضرر در مواردی است که کاربرد مالکیت مالک و تصرف وی در ملک خود موجب ضرر رساندن به دیگری شود که در اغلب مواقع، قفها بر آن بوده‌اند که تنها در صورتی که بحث زیانی فاحش و بزرگ در میان باشد، قاعده لاضرر بر قاعده تسلیط مقدم می‌گردد.

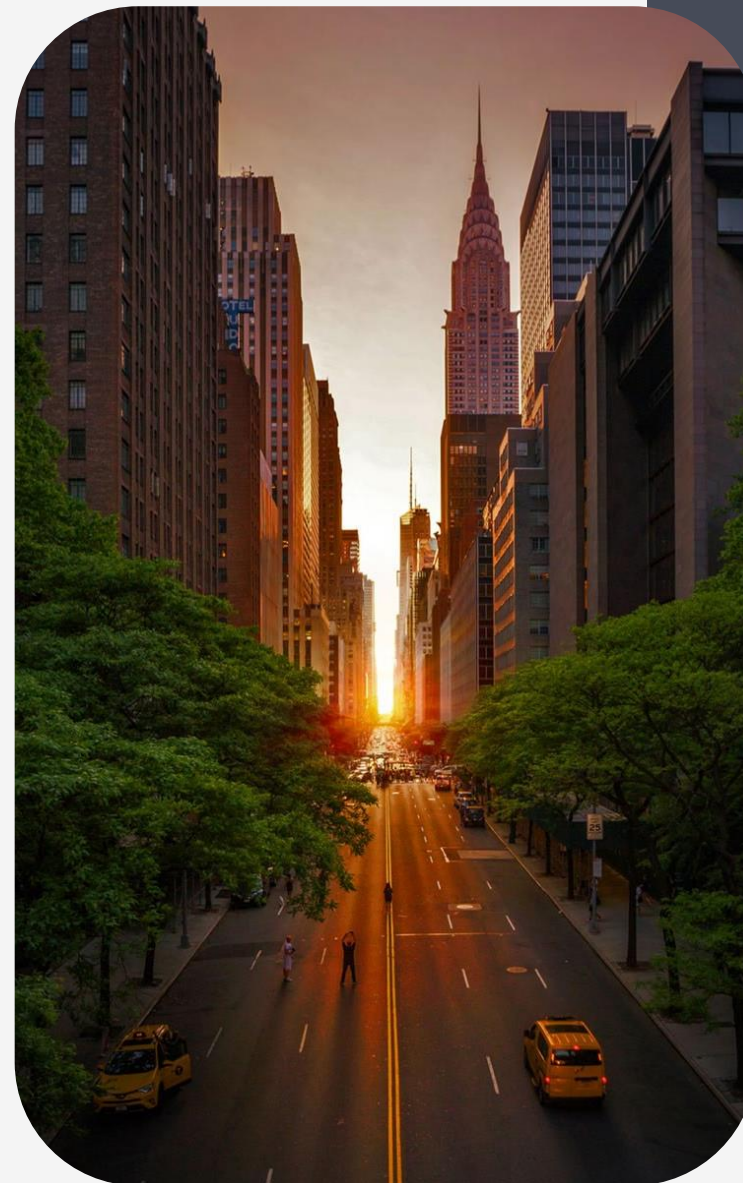
اما در صورتی که مالک از تصرف بر ملک خود سود ببرد هر چند ترک کردن آن موجب زیان او نشود، یا ترک کردن تصرف موجب زیان او گردد، قاعده لاضرر را نمی‌توان مقدم داشت.



سرفصل‌های حقوق مالکیت در قوانین اساسی کشورها

حقوق مالکیت در ۳ صورت در قوانین اساسی کشورها مورد تأکید قرار می‌گیرد:

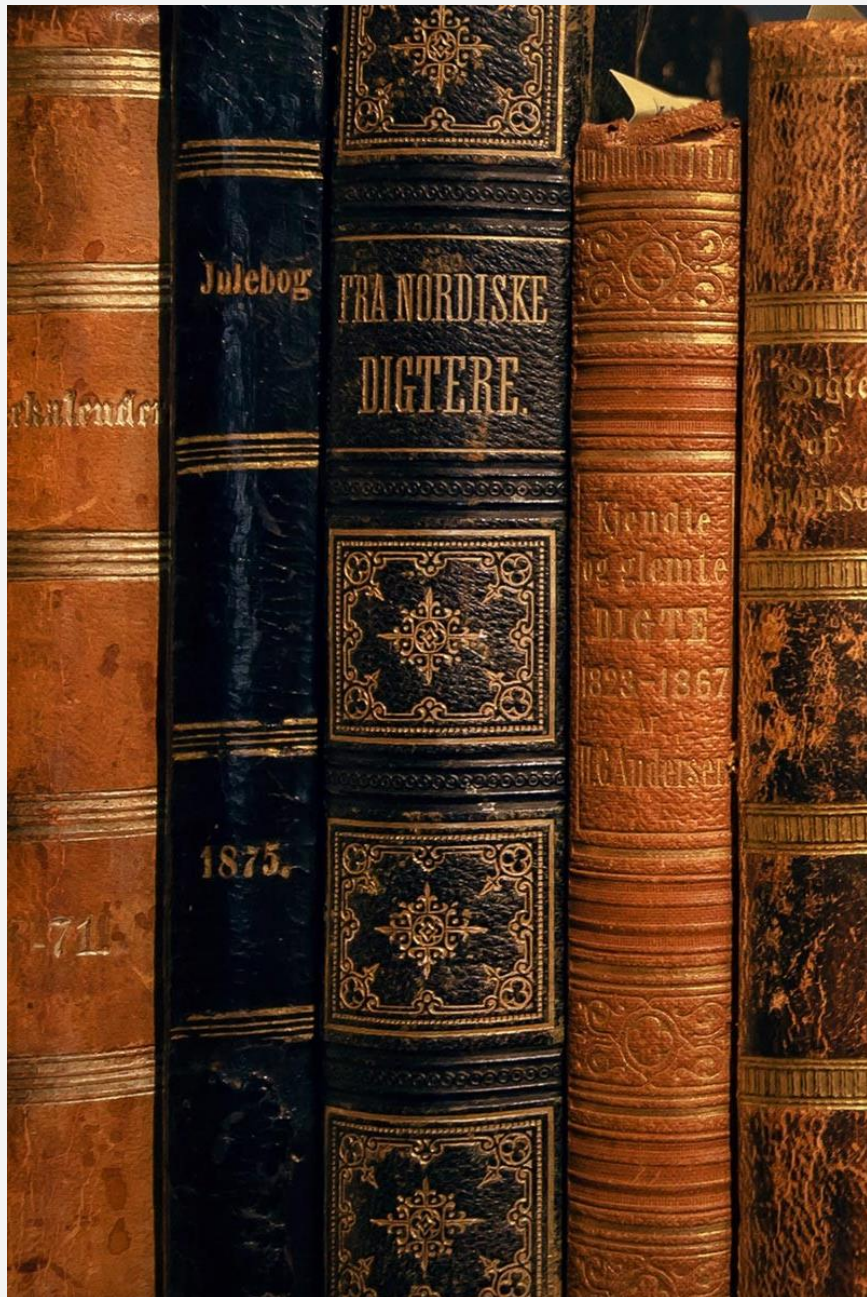
- احترام مطلق به مالکیت
- سلب مالکیت برای منافع عمومی در قبال پرداخت غرمت عادلانه
- منع مصادره اموال برای مجازات



حقوق مالکیت در قانون اساسی ایران

حقوق مالکیت در قانون اساسی ایران در چهار اصل ۲۲، ۴۶، ۴۷ و ۴۹ به شرح زیر بیان شده‌اند:

- اصل ۲۲ - حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است، مگر در مواردی که قانون تجویز کند.
- اصل ۴۶ - هر کس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچ کس نمی‌تواند به عنوان مالکیت نسبت به کسب و کار خود، امکان کسب و کار را از دیگری سلب کند.
- اصل ۴۷ - مالکیت شخصی که از راه مشروع باشد محترم است. ضوابط آن را قانون معین می‌کند.
- اصل ۴۹ - دولت موظف است ثروت‌های ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار، سوء استفاده از موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه‌کاری‌ها و معاملات دولتی، فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی، دایر کردن اماکن فساد و سایر موارد غیرمشروع را گرفته و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت‌المال بدهد. این حکم باید با رسیدگی و تحقیق و ثبوت شرعی به‌وسیله دولت اجرا شود.



احترام به مالکیت در قانون اساسی ایران

در قانون اساسی ایران، اصول ۲۲ و ۴۷ به موضوع احترام به مالکیت پرداخته‌اند.

در اصل ۲۲، گرچه که وجود قید «مگر در مواردی که قانون تجویز کند»، احترام به مالکیت را از احترام مطلق به احترام در چارچوب قانون در می‌آورد، اما سابقه تصویب این اصل از قانون چنین بوده که در پیش‌نویس اول قانون اساسی احترام مطلق به مالکیت وجود داشته‌است، در پیش‌نویس دوم قید «مگر به حکم قانون» به این اصل اضافه می‌گردد. در ادامه روند تصویب این اصل، در کمیسیون سوم مجلس خبرگان قانون اساسی، قید «مگر به حکم قانون» به «مگر در مواردی که شرع تجویز کرده‌است» تغییر می‌یابد.

بر مبنای مشروح مذاکرات مجلس خبرگان قانون اساسی هدف از این تغییر آن بوده که قانون امری است که در ظرف زمان تغییر می‌کند، اما شرع مطلق و لایتغیر است. بر همین اساس و برای جلوگیری از تصویب قوانینی که حقوق مالکیت را زیر پا می‌گذارد، عبارت «شرع» جایگزین «قانون» می‌گردد و احترام به مالکیت تا در حدود شرعی مطلق می‌گردد. بعد از طرح ماده به این شکل در صحن علنی مجلس خبرگان قانون اساسی، با این استدلال که قوانین کشور منطبق با شرع است و شورای نگهبان بر آنها نظارت دارد، مجدداً عبارت «قانون» جایگزین «شرع» می‌گردد و خبرگان ملت با این توجه قید «قانون» را می‌پذیرند که قید «قانون» در این اصل الزاماً مطابق با «شرع» باشد.



احترام به مالکیت در قانون اساسی ایران



آنچه از روند تصویب اصل ۲۲ قانون اساسی محرز است آن است که در بحث مالکیت شرع بر قانون تفوق داشته و اصول شرعی مالکیت در اولویت هستند و قانون گذار نمی تواند طرح یا لایحه ای را تصویب کند یا از قوانین تفسیر موسعی کند که ناقض حدود شرعی باشد.

اصل ۴۶ قانون اساسی نیز، به صراحت و شفافیت نسبت کسب و کار هر شخص را با حقوق مالکیت وی تبیین کرده و راه را بر هر گونه ممانعت اشخاص دیگر، اعم از حاکمیت یا شهروندان بر مبنای هر قید یا بندی، اعم از تأمین منافع عمومی یا قیود قانونی می بندد.

در کنار اصل ۲۲، اصول ۴۶ و ۴۷ نیز از جمله اصول تضمین کننده حق مالکیت در ایران است. به عبارت دیگر، اصل ۲۲ در باب حقوق ملت تضمین سلبی حقوق مالکیت و اصول ۴۶ و ۴۷ در باب اقتصاد و امور مالی تضمین ایجابی حقوق مالکیت هستند و چنین تأکید شدیدی بر حقوق مالکیت، در قوانین اساسی کشورها امری نادر است.



سلب مالکیت برای منافع عمومی در قبال پرداخت غرامت عادلانه در قانون اساسی ایران

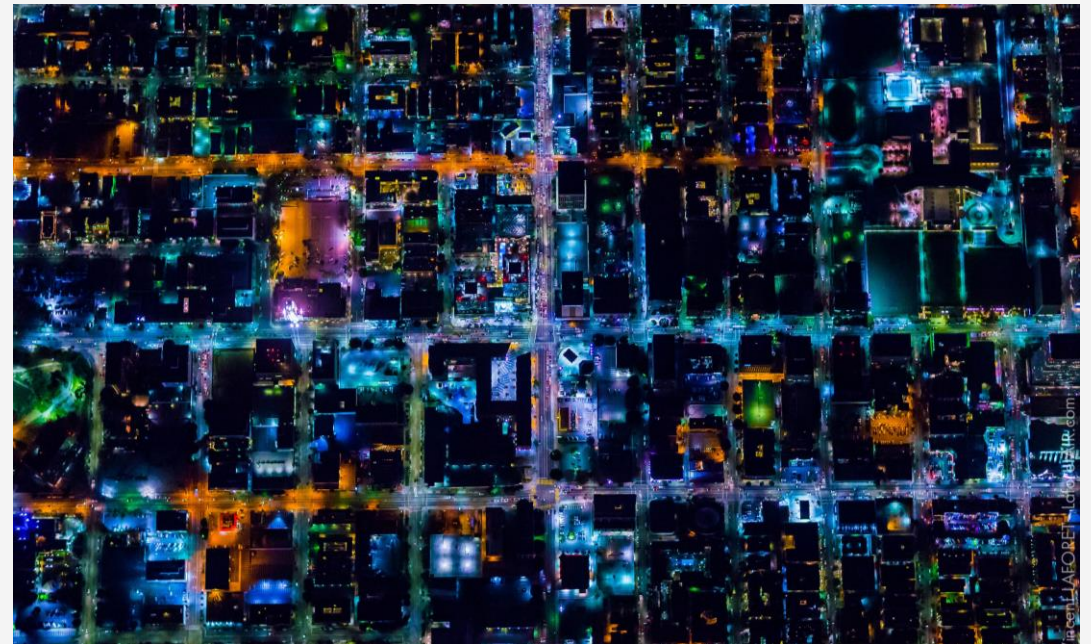
در هیچ یک از اصول قانون اساسی ایران، هیچ اصلی مبنی بر سلب مالکیت برای منافع عمومی در قبال پرداخت غرامت عادلانه نیامده است. روند تحقق این امر به صورت تاریخی بر این مبنا بوده که اصل ۴۱ پیش نویس اول و دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی اصلی به این موضوع پرداخته بود، اما در کمیسیون سوم مجلس خبرگان و به محوریت شهید آیتاله میر اسداله مدنی، شهید آیتاله محمد صدوقی و آیتاله سید جعفر کریمی که هر سه طرفدار احترام به مالکیت بودند، این بند حذف و به صحن علنی مجلس خبرگان نمی‌رسد.

سلب مالکیت برای منافع عمومی در قبال پرداخت غرامت عادلانه در قانون اساسی ایران

نگرانی هر سه این نفرات عضو و موثر در مجلس خبرگان که با مصادره‌های اموال افراد در ابتدای انقلاب اسلامی مخالف بوده‌اند، تفویض اختیاری خطرناک به حاکمیت بوده‌است که می‌توانسته سبب مشکلات زیر گردد:

- سلب مالکیت شهروندان از اموالشان به بهانه‌ی تأمین منافع عمومی
- تعیین غرامت اندک توسط حاکمیت برای سلب مالکیت افراد از اموالشان
- تحت فشار قرار دادن شهروندان توسط حاکمیت برای پذیرفتن رقم غرامت تعیین شده

نگرانی تدوین‌کنندگان قانون اساسی کشور از خدشه‌دار شدن احترام به حقوق مالکیت به بهانه‌ی منافع عمومی و حذف بندهای مرتبط با سلب مالکیت برای منافع عمومی در قبال پرداخت غرامت عادلانه، پیش‌تر از تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی در سال ۱۳۵۸ نیز در بررسی و تصویب قانون اساسی مشروطیت در سال ۱۲۸۶ و قانون مدنی در سال ۱۳۰۸ مسبوق به سابقه بوده‌است و در هیچ یک از قوانین کشور اجازه‌ای به حاکمیت برای سلب حقوق مالکیت ولو به قیمت منافع عمومی داده نشده‌است.



منع مصادره اموال برای مجازات در قانون اساسی ایران

بر اساس اصل احترام به حقوق مالکیت مندرج در اصول ۲۲، ۴۶ و ۴۷ قانون اساسی، مصادره اموال یا تجاوز به حقوق مالکیت به هیچ عنوان مجاز شمرده نشده است و حتی به کارگیری مصادره به عنوان مجازات نیز خلاف اصول ۲۲ و ۴۷ است. در اصل ۴۹ قانون اساسی نیز، موضوع نه مصادره اموال، بلکه «استرداد» اموال آن هم در شرایطی خاص و به صاحب اولیه آنهاست که در صورت معلوم نبودن صاحب اولیه، اموال به بیت‌المال سپرده می‌شود.

بر همین اساس، در اصل ۴۹ هم که قانون‌گذار شرایط خاصی را مطرح کرده است (از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار، سوء استفاده از موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه‌کاری‌ها و معاملات دولتی، فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی، دایر کردن اماکن فساد و سایر موارد غیرمشموع)، همچنان حاکمیت اختیار مصادره و سلب مالکیت از صاحب اولیه‌ی مال را نداشته و موظف به استرداد اموال در نظام کیفری مجازات‌هاست. (قانون مجازات اسلامی و قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز)



تعریف پسماند در ایران



با توجه به تعریف واژه زائد در فرهنگستان که برابر با «بلا استفاده» است، روشن است که هر کالایی که از نظر مالکش زائد تلقی نشود، اساس پسماند نیست. در عین حال نیز مطابق مواد ۳۰ و ۳۲ قانون مدنی حق همه‌گونه تصرف، استفاده و انتفاع از آن چه به منظور اولیه، چه به منظوری دیگر، اعم از فروش و کسب منفعت اقتصادی آنچنان که به بر مبنای شرع به دیگری ضرری نرساند، برای مالک محفوظ است.

بر همین اساس، وقتی شخصی مالک کالایی است و از نظر وی کالا زائد نیست، صرف نظر از اینکه این کالا اکنون چه قابلیت‌هایی دارد یا بناست به چه منظور استفاده و بهره‌برداری گردد، همچنان جزء مایملک مالک بوده، به او تعلق دارد و قطعا پسماند نیست. این مالکیت تا آنجا ادامه می‌یابد که شخص یا مالکیت را واگذار کرده (مثلا کالا را بفروشد یا دور بیاندازد) یا بر مبنای قانونی که پشتوانه‌ی شرعی دقیقی داشته‌باشد، ملزم به واگذار کردن مالکیت باشد.

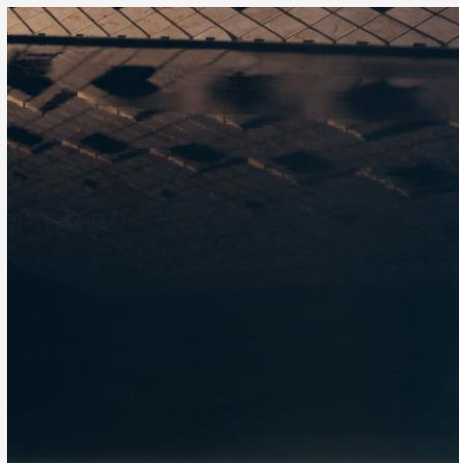
بند ب ماده ۲ قانون مدیریت پسماندهای ایران:

«پسماند به موادی گفته می‌شود که به طور مستقیم

یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر

تولیدکننده زائد تلقی می‌شود.»

نسبت مالکیت و مسئولیت در شرع اسلام و قوانین ایران



دو قاعده شرعی اتلاف بر اساس حدیث نبوی «مَنْ أَتْلَفَ مَالِ الْغَيْرِ فَهُوَ لَهُ ضَامِنٌ» (هر کس مال دیگری را تلف کند ضامن است.) و تسبیب بر اساس حدیث از امام جعفر صادق(ع) «كُلُّ شَيْءٍ يُضِرُّ بِطَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ فَصَاحِبُهُ ضَامِنٌ لِمَا يُصِيبُهُ» (هر چیزی در مسیر مسلمین ضرر زند، صاحبش ضامن پیامدهای آن است.) در حقوق اسلامی، مالکیت را مبنای مسئولیت می‌دانند.

علم حقوق نیز مالکیت را سرآغاز مسئولیت می‌داند. به استناد ماده ۳۰۵ قانون مدنی در مواردی که فرد «عمدا یا اشتباها مالی را متصرف شده و مستحق آن نبوده» و یا «مال را من غیر حق دریافت کرده»، صاحب مال باید از عهده مخارج مترتب بر آن برآید مگر در صورت علم متصرف به عدم استحقاق خود. به بیان دیگر زمانی که شیء در تملک مالک است، همزمان حق بهره‌برداری و انتفاع از آن و نیز مسئولیت آثار سوء ناشی از آن بر عهده او است و لذا چنانچه شهروند قادر به زاید تلقی کردن مایملک خود نباشد، مقنن نیز مجاز به وضع جریمه برای رهاسازی پسماند توسط وی در محیط نخواهد بود؛ همچنین دریافت بهای خدمات جمع‌آوری آنچه که به تشخیص مدیریت اجرایی مایملک شهروندان نیست، از شهروندان بالاتوجیه خواهد بود.

مالکیت : مسئولیت

بنابراین نمی‌توان با برخی از خوانش‌ها از قانون مدیریت پسماندها عبارت از آنکه «اگر کالاهای بلا استفاده در اختیار مالکشان باشد ممکن است به نحوی از انحاء محیط‌زیست را آلوده کنند و به سلامت جامعه ضرر بزنند، پس پیشاپیش باید وارد عمل شد و کالا را از مالکیت ایشان در آورد» به مایملک شهروندان برچسب پسماند زد، آنرا تصرف کرد و به حق انتفاع ایشان از مایملک خود تعدی کرد؛ همزمان هم برای دریافت عوارض یا انجام تکالیفی نظیر کاهش تولید پسماند یا تفکیک در مبدا نیز ایشان را مسئول دانست.





تعریف پسماند در اتحادیه اروپا

بر اساس مقررات پسماندهای پارلمان اتحادیه اروپا مصوب سال ۲۰۰۸، در فصل ۱ ماده ۳ بند ۱ پسماند چنین تعریف شده است:

Directive 2008-98-Ec The European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on Waste and Repealing Certain Directives; 1st Chapter; 3rd Article:

Waste means any substance or object which the holder discards or intends or is required to discard.

پسماند هر ماده یا شیءای است که مالک آن دور بیندازد، قصد دور انداختن آنرا داشته باشد و یا به حکم قانون ملزم به دور انداختن آن باشد.

در ماده ۶ بند ۱ از همین قانون نیز شرایط توقف اتلاق عبارت پسماند به مواد و اشیاء چنین بیان شده است:

Directive 2008-98-Ec The European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on Waste and Repealing Certain Directives; 1st Chapter; 6th Article:

Member States shall take appropriate measures to ensure that waste which has undergone a recycling or other recovery operation is considered to have ceased to be waste if it complies with the following conditions:

- a. *The substance or object is to be used for specific purposes;*
- b. *A market or demand exists for such a substance or object;*
- c. *The substance or object fulfils the technical requirements for the specific purposes and meets the existing legislation and standards applicable to products; and*
- d. *The use of the substance or object will not lead to overall adverse environmental or human health impacts.*

دول عضو باید تدابیر مناسب جهت اطمینان از این امر را اتخاذ کنند که پسماندی که مشمول فرآیند بازیافت یا سایر فرآیندهای بازیابی می‌گردد، در صورت داشتن شرایط زیر دیگر پسماند نیست:

- a. *شیء یا ماده برای منظورهایی مشخصی مورد مصرف یا استفاده قرار گیرد.*
- b. *برای شیء یا ماده در بازار تقاضا وجود داشته باشد.*
- c. *شیء یا ماده الزامات فنی مرتبط با منظور مشخص مصرف یا استفاده را داشته و با مقررات و استانداردهای موجود برای محصول مورد نظر منطبق باشد.*
- d. *استفاده یا مصرف مجدد این شیء یا ماده منجر به آثار نامطلوب بر محیطزیست و سلامت انسانها نگردد.*

چه چیزهایی پسماند نیست؟



چه چیزهایی پسماند نیست؟

در ماده ۵ بند ۱ از همین قانون، محصولات جانبی تعریف شده و تفاوت آنها با پسماند چنین ذکر شده است:

Directive 2008-98-Ec The European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on Waste and Repealing Certain Directives; 1st Chapter; 5th Article:

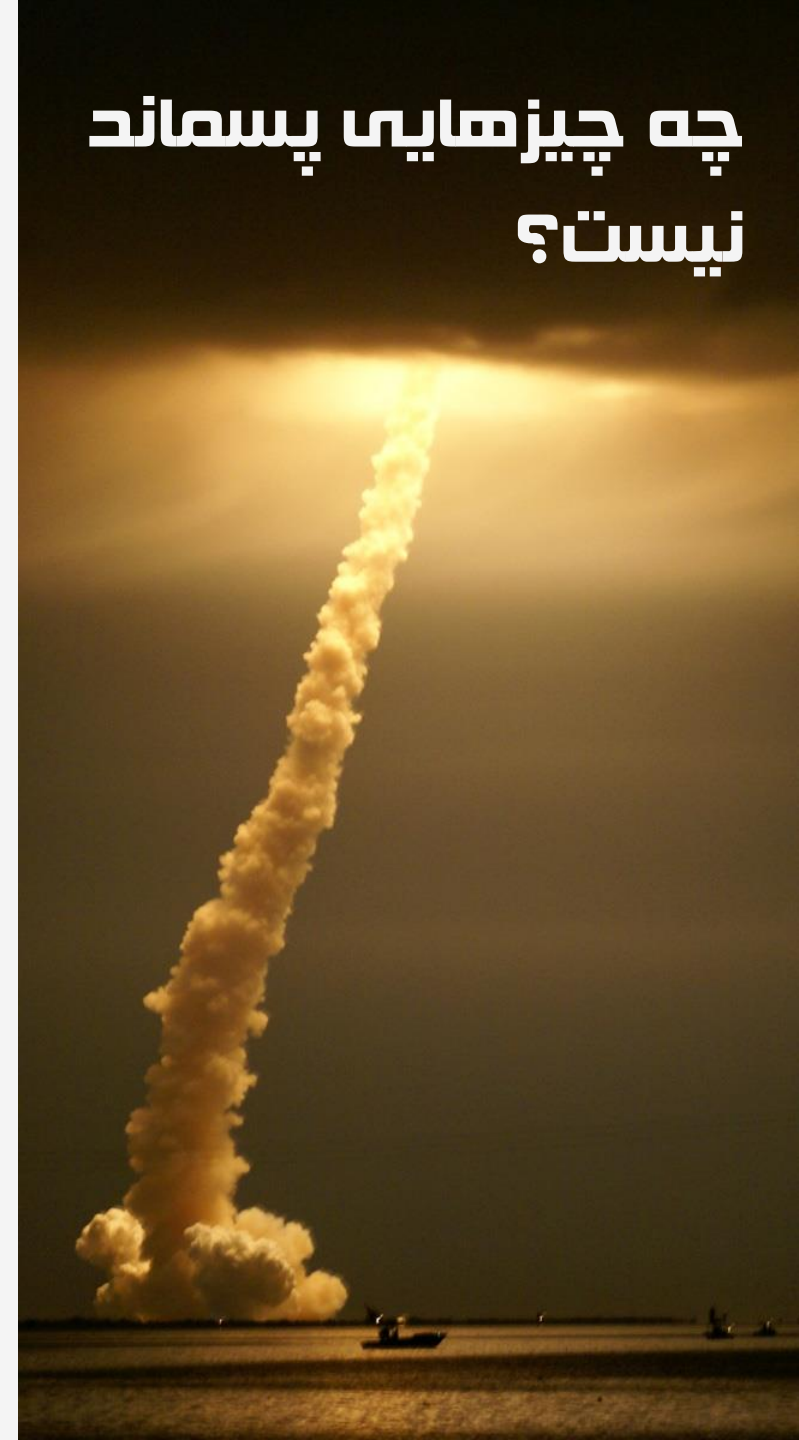
Member States shall take appropriate measures to ensure that a substance or object resulting from a production process the primary aim of which is not the production of that substance or object is considered not to be waste, but to be a by-product if the following conditions are met:

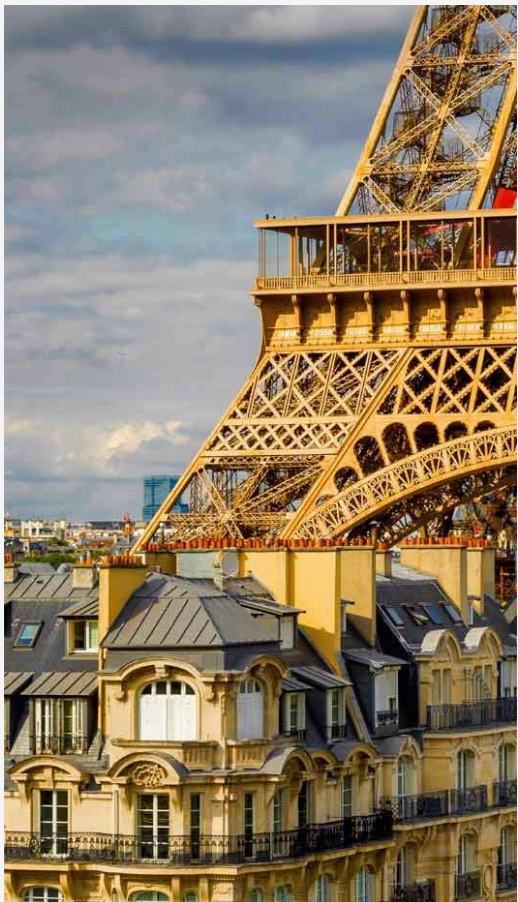
- a. *Further use of the substance or object is certain;*
- b. *The substance or object can be used directly without any further processing other than normal industrial practice;*
- c. *The substance or object is produced as an integral part of a production process; and*
- d. *Further use is lawful, i.e. the substance or object fulfils all relevant product, environmental and health protection requirements for the specific use and will not lead to overall adverse environmental or human health impacts.*

دول عضو باید تدابیر مناسب جهت اطمینان از این امر را اتخاذ کنند که شیء یا ماده‌ای که حاصل از فرآیند تولیدی است که هدف اصلی از آن تولید این

شیء یا ماده نبوده، پسماند نیست؛ بلکه در صورت داشتن شرایط زیر محصول جانبی است:

- a. قابلیت استفاده یا مصرف مجدد این شیء یا ماده فراهم باشد.
- b. شیء یا ماده امکان استفاده مستقیم را در فرآیندهای عادی صنعتی را داشته و مصرف آن نیاز به فرآیندی خارج از این فرآیندها را نداشته باشد.
- c. تولید شیء یا ماده جزئی لاینفک از فرآیندهای تولید باشد.
- d. استفاده یا مصرف مجدد این شیء یا ماده در چارچوب قانون باشد و با الزامات مرتبط با مصرف آن در محصول، حفظ محیط‌زیست و سلامت مطابقت داشته باشد و منجر به آثار نامطلوب بر محیط‌زیست و سلامت انسان‌ها نگردد.





یافته‌های حاصل از مطالعه قانون مدیریت پسماندهای اتحادیه اروپا

نتیجتاً بر اساس مطالعه مقررات پسماندهای اتحادیه اروپا می‌توان چنین نتیجه گرفت که:

- مادامی که مالک یک شیء یا ماده آنرا دور نیانداخته، قصدی برای دور انداختن آن ندارد و یا به حکم قانون ملزم به دور انداختن آن نیست، آن شیء یا ماده پسماند نیست.
- هر کس که پسماند را در تصرف خود داشته‌باشد، مالک آن است.
- شیء یا ماده‌ای که قابلیت استفاده یا مصرف مجدد داشته‌باشد، پسماند نیست.
- شیء یا ماده‌ای که برای آن در بازار تقاضا وجود داشته‌باشد، پسماند نیست.

تعریف پسماند در ایالات متحدہ آمریکا

بر اساس قانون حفاظت و بازیابی منابع ایالات متحده آمریکا که سایر قوانین و مقررات مرتبط با مدیریت پسماندها، از جمله قانون دفع پسماندهای جامد بر اساس آن نوشته شده‌اند مفهوم پسماند عبارت است از :

Code of Federal Regulations, Title 40: Protection of Environment, Chapter I, Subchapter I, Part 261, Subpart A:

A solid waste is any discarded material that is not excluded under...

پسماند جامد هر ماده‌ای است که دور انداخته شده‌ای است که در بخش‌های مشخص شده این سند استثناء نشده باشد.



مالکیت پسماندها در قوانین ایالتی

با تبعیت از قوانین فدرال دولت آمریکا، در قوانین و مقررات ایالتی ایالت‌های کالیفرنیا: فصل ۸: سلامت و پاکیزگی، بخش ۱۶: جمع‌آوری و دفع پسماند، قسمت ۲۰۰: مالکیت و مسئولیت پسماندها و نیومکزیکو: سرفصل ۵: خدمات عمومی، فصل ۵۰: پسماند جامد شهری، قسمت ۶: مالکیت و مسئولیت پسماندها چنین ذکر شده‌است که:

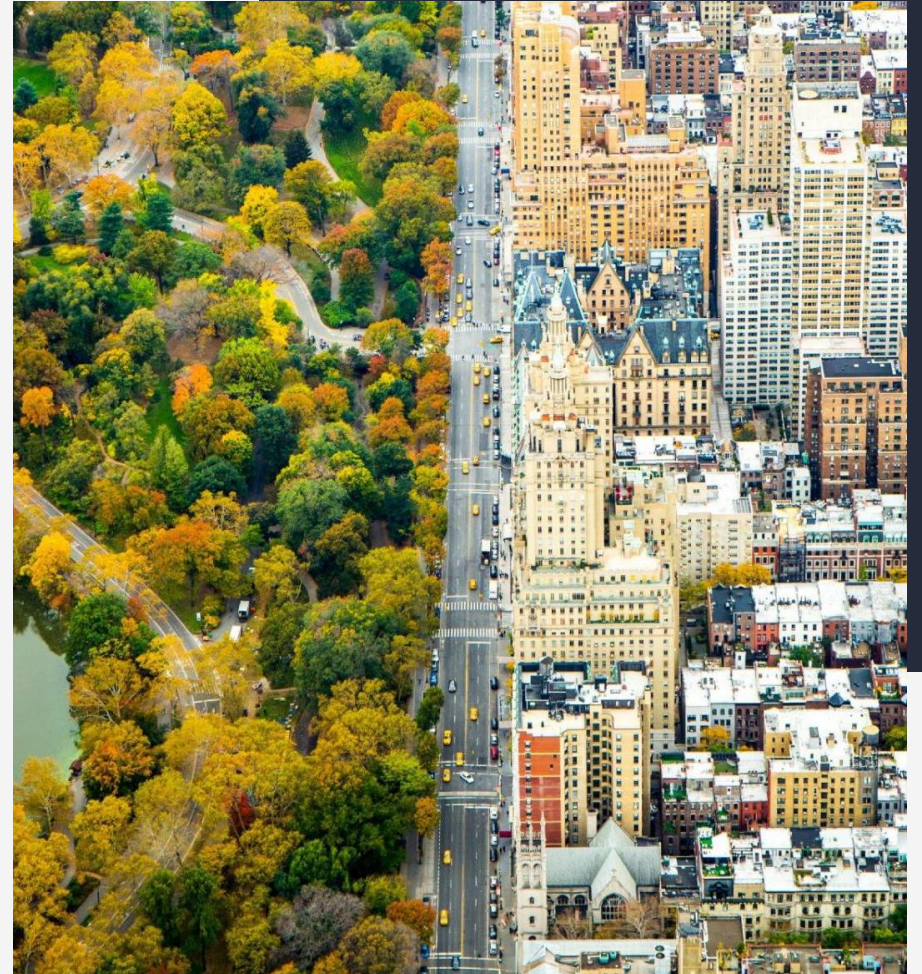
Waste ownership and responsibility:

All wastes are the property of the person generating them until:

- 1. The wastes are legally deposited in a land disposal site;*
- 2. The wastes are legally deposited at an approved waste recovery, recycling or other waste processing facility such as a transfer station; or*
- 3. The wastes are picked up by the franchise holder.*

تمامی پسماندها جزء اموال تولیدکننده‌ی آنها هستند تا وقتی که:

1. به صورت قانونی در محل دفع، تحویل گردند.
2. به صورت قانونی در محل بازیابی، بازیافت یا پردازش پسماندها (مثل ایستگاه انتقال) تحویل گردند.
3. توسط شخص مجاز، جمع‌آوری شوند.



یافته‌های حاصل از مطالعه قانون مدیریت پسماندهای ایالات متحده آمریکا

بر اساس مطالعه مقررات فدرال و ایالتی آمریکا می‌توان چنین نتیجه گرفت که:

- تا وقتی شخص تولیدکننده پسماندها، پسماند را در تملک خود داشته‌باشد مالک آن است و مسئولیت عواقب مترتب بر آن بر عهده‌ی شخص مالک است.
- مادامی که مالک پسماند، پسماند خود را رأساً یا توسط شخصیت مجاز تحویل محل دفع، بازیابی، بازیافت یا پردازش دهد، مالکیت و مسئولیت پسماند از وی ساقط شده و این مسئولیت متوجه شخصیت تحویل‌گیرنده خواهد بود.



آموزه‌هایی از تجارب موفق کشورهای توسعه‌یافته



- مادامی که مالک یک شیء یا ماده آنرا دور نینداخته، قصدی برای دور انداختن آن ندارد و یا به حکم قانون ملزم به دور انداختن آن نیست، آن شیء یا ماده پسماند نیست.
- هر کس که پسماند را در تصرف خود داشته‌باشد، مالک آن است. مادامی که مالک پسماند، پسماند خود را رأساً یا توسط شخصیت مجاز تحویل محل دفع، بازیابی، بازیافت یا پردازش دهد، مالکیت و مسئولیت پسماند از وی ساقط شده و این مسئولیت متوجه شخصیت تحویل‌گیرنده خواهد بود.
- شیء یا ماده‌ای که قابلیت استفاده یا مصرف مجدد داشته‌باشد یا در بازار برای آن تقاضا وجود داشته‌باشد، پسماند نیست.

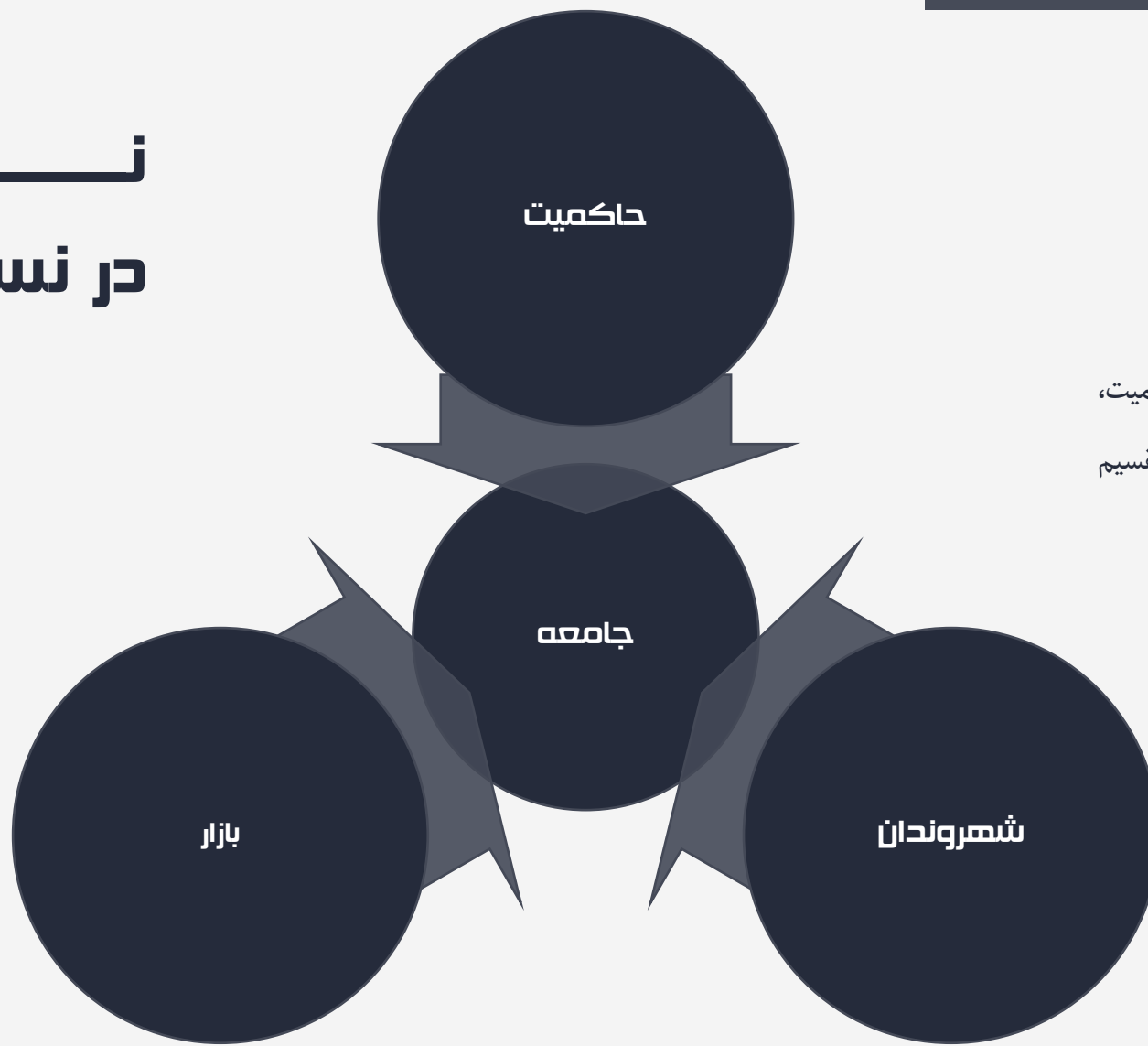
تصویر آخر

با توجه به موارد مطروحه از شرع مبین اسلام، قانون اساسی ایران، قانون مدیریت پسماندهای ایران و قوانین مدیریت پسماندها در اتحادیه‌ی اروپا و ایالات متحده آمریکا، و توجه به ویژه به تعریف پسماند در قانون مدیریت پسماندها به مثابه «ماده زائد از دید تولیدکننده‌ی آن» می‌توان چنین نتیجه گرفت که:

- هر شیء‌ای، اعم از کالاهای مرجوعی، دست‌دوم، مصرف‌شده، معیوب، ضایعات و...، تا وقتی در محدوده مالکیت مالک آن باشد، جزء اموال او بوده، به او تعلق داشته و هر گونه سلب مالکیت از او در قالب اجبار یا تفسیر موسع قانون مدیریت پسماندها خلاف شرع مقدس اسلام و اصول چهارگانه‌ی قانون اساسی ایران در باب حقوق ملت، اقتصاد و امور مالی است.
- مسئولیت عواقب ناشی از زیان‌های احتمالی استفاده ناصحیح از هر کالایی که باعث تحمیل زیان به منفعت عمومی و خسارت به جامعه گردد، بر عهده‌ی مالک آن است.
- کالایی وقتی از دید تولیدکننده‌ی آن زائد تلقی شد و توسط شخص مالک از محدوده‌ی تملک و تصرف وی خارج گردید، پسماند تلقی شده و مسئولیت مدیریت اجرایی آن بر عهده‌ی شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و یا پیمانکاران طرف قرارداد ایشان است. طبیعتاً در این صورت، مالکیت پسماند نیز با شهرداری‌ها و دهیاری‌ها خواهد بود.



نهادها در نسبت با جامعه



اگر جامعه را به سه نهاد کلی حاکمیت،
شهروندان و بازار (بخش خصوصی) تقسیم
کنیم...

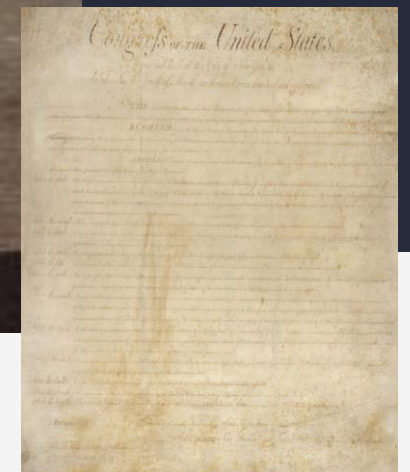
حقوق شهروندان و حدود اختیار حاکمیت

در مواد ۴ و ۵ اعلامیه حقوق بشر و شهروند انقلاب کبیر فرانسه، که بر مبنای ایده‌آل‌های عصر روشنگری و مدرنیته و بر مبنای نظریات ژان ژاک روسو و بارون دو مونتکسیو نگاشته شده، آزادی شهروندان و حدود آن چنین تبیین شده‌است:

«آزادی، عبارت است از آزاد بودن برای انجام هر کاری که به دیگران آسیب نزند. از این روی، تنها حد و مرزی که بر بهره بردن از حقوق طبیعی انسان وجود دارد، آن است که برخورداری دیگر اعضا جامعه را از حقوق یکسان تضمین نماید. این حدود تنها بر اساس قانون تعیین می‌گردد. قانون تنها امکان ممنوع ساختن کارهایی را دارد که به جامعه آسیب زنند. نمی‌توان مانع انجام هیچ‌یک از کارهایی شد که توسط قانون ممنوع نشده و هیچ‌کس را نمی‌توان مجبور به انجام کاری کرد که توسط قانون اجبار نشده‌است.»

این مواد از اعلامیه حقوق بشر و شهروند انقلاب کبیر فرانسه، جان‌مایه آزادی و حقوق شهروندان در قوانین اساسی سایر کشورها گردیده‌است. در کشور ما نیز، با ارجاع به اصول ۳، ۹، ۲۲، ۳۶، ۳۷ و ۵۱ قانون اساسی در ماده ۱۲ منشور حقوق شهروندی آمده‌است:

«آزادی‌های فردی و عمومی شهروندان مصون از تعرض است. هیچ شهروندی را نمی‌توان از این آزادی‌ها محروم کرد. محدود کردن این آزادی‌ها تنها به قدر ضرورت و به موجب قانون، صورت می‌گیرد.»



توسعه مشارکت‌محور نظام حکمرانی کلان اقتصادی

قدرت را می‌توان به چهار سویه‌ی قدرت سیاسی به مفهوم فرآیندهای تصمیم‌گیری، مدیریتی به مفهوم اداره‌ی کشور و جوامع محلی، اقتصادی به مفهوم مناسبات محیط کسب‌وکار و امنیتی تقسیم کرد. حاکمیت صرفاً باید محل انحصار قدرت امنیتی باشد.

INFORM

- Email
- Newsletter
- Presentations
- Social media
- Videos
- Website

CONSULT

- Commenting
- Live streaming
- Social media discussion
- Polls and voting
- Social listening

INVOLVE

- Crowdsourcing
- Photovoice
- Surveys

COLLABORATE

- Brainstorming
- Document co-creation
- Forums
- Hangouts
- Mapping
- Online communities
- Twitter chat

EMPOWER

- Decision making

اندیشه‌های ضد‌مشارکتی در اقتصادهای متکی بر منابع اولیه نهادینه شده و حاکمیت به تدریج در برابر مشارکت و سهیم نمودن جامعه در سویه‌های مختلف قدرت مقاوم می‌شود.

سهم حاکمیت از اقتصاد ایران ۸۵٪

سهم شهروندان از اقتصاد ایران ۱۵٪

Rethink,
Recreate,
Redesign the Future.



کمیون توسعه پایدار، همزیست و
اتاق بازرگانی صنایع معادن گسترده

اندیشه،
آفرینش،
بازطراحی آینده.



شرکت مارتا
مهندسی معماری و طراحی
MAHTA Hevin
INTEGRITY ETHICALITY ENGINEERING ANALYSIS



CARBON MOTOR
کربن موتور



فدراسیون بازیافت ایران
FEDERATION OF IRAN RECYCLERS



کانون ملی تحقیقات و نوآوری
در نانو فناوری
پژوهشگاه ملی فناوری ریاست جمهوری



شرکت مرتبه
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
INTEGRITY ETHICALITY EFFICIENCY APPRAISAL